Kim Thúy: Vi

PM/30 ADMIN

Kunniamaininta: Arvokas pikkuruinen – RIITTA VAISMAA (11.11.2019)

Paras vietnamilainen kahvi syntyy pavuista, jotka ovat kulkeneet sivettikissan ruoansulatuksen läpi. Kissan ulosteesta jo hieman pehmenneet pavut poimitaan yksittäin ja käsin. Jauhetut pavut suodatetaan hyvin hitaasti pisara kerrallaan. Kahvi juodaan kodensoidun maidon kanssa, kunhan ensimmäinen suullinen on maistettu mustana. Tällaista kahvia tarjotaan vain hyvin etuoikeutetussa asemassa oleville. Erinomainen kahvi johdattaa kaksi nuorta yhteen.

Lyhyen muodon taituri Kim Thúyn toinen suomennettu romaani *Vi* on aiemmin tänä vuonna ilmestyneen *Run* sisarteos. Ensimmäisen teoksen tapaan Thúy tutustuttaa Vietnamin historiaan,

venepakolaisuuteen, pakolaisleirin oloihin ja uuteen elämään Kanadassa. *Vi* on realistisempi ja kronologiassaan selväpiirteisempi kuin *Ru*. Thúyn kerronta etenee *Vissäkin* monin paikoin kuin satu, mutta ote ei ole yhtä taianomainen kuin *Russa*, jonka paikoin sympaattisen naiivia pirskahtelevaa ajatuksen lentoa hieman kaipasin *Vitä* lukiessani.
Molemmissa romaaneissa on vahvaa omaelämäkerrallisuutta. *Vin* minäkertojan vaiheet muistuttavat *Ruta* enemmän kirjailijan oman elämän kulkua.
Vi on suomeksi arvokas pikkuruinen. Se tarkoittaa myös vanhempien aikomusta suojella kaikkein pienintä. Se on perheen kuopukseksi ja ainoaksi tytöksi syntyneen päähenkilön nimi. Molemmille Thúyn suomennetuille romaaneille voisi antaa kunniamaininnan arvokas pikkuruinen.

Vi syntyy etuoikeutettuun perheeseen, hän on vanhemmilleen kallisarvoinen, häntä varjellaan ja hellitään. Vin isä, kuopus hänkin ja tyttösarjan päätteeksi syntynyt ainoa poika, on vielä paljon hemmotellumpi. Äärimmäisen kauniin pojan ei tarvitse herätä aamulla koulun tähden. Kun hän kouluun ehtii, palveluspoika on matkassa – ja poika oppii lukemaan samaan aikaan kuin isäntänsäkin. Isä ei opiskele, kun on niin mukava vain oleilla. Äiti rakastuu isän kauniiseen ja komeaan ulkomuotoon ja hurmaa tämän erinomaisella kahvilla.

Vi kertoo Vin isovanhempien ja vanhempien sekä veljien vaiheet. *Vin* fokus on suvussa ja perheessä. Vietnamin historia, elintavat ja kulttuuri sekä sota, pakomatka ja muutto uuteen maahan laajentavat ansiokkaasti länsimaisen lukijan ajatushorisonttia ja antavat uutta kiinnostavaa tietoa. *Vi* on *Ruta* lähempänä nykyaikaa. Se ei kerro vietnamilaisesta kansanperinteestä, joka *Russa* kuin kansansatuina kerrottuna viehätti. *Vi* on päähenkilön kehityskertomus. Vi on kapinallinen ja etsii identiteettiään perinteisen ja ahtaan naisen mallin ulkopuolelta. Hän ei ole nimensä mukaisesti pieni eikä kaunis.
Vin äitikin on tavallaan jos ei kapinallinen niin ainakin rajoja rikkova. Hän johtaa perheyritystä, vaikka toisaalta toisintaa syvää epätasa-arvoisuuden kulttuuria. Äiti on isää voimakkaampi, mutta hänen on oltava sitä salaa, koska miehen tulee olla perheen pää. Isä ei tee mitään hyödyllistä, lähinnä istuu klubeilla ja tapailee naisia. Äiti tietää isän sivusuhteista, mutta alistuu hyväksymään ne. Sellainen käytös kun vaan miehille kuuluu. Äiti jopa lähettää lahjoja isän rakastajattarelle.

Kun sota jakaa maan, äiti tekee päätöksen lähdöstä pakomatkalle. Hän lähtee lapsineen, vaikka isä jää. Ehkä laiskuuttaan ja saamattomuuttaan, vaikka kommunistihallinnon aikana entinen elämäntapa ei ole enää mahdollista. Tästä tulee äidille elinikäinen kipukohta.

Toisenlaisen naisen mallin Vi saa äidin ystävättärestä Hásta, joka elää rohkeasti ja itsenäisesti. Hänkin joutuu kärsimään sodan jakamassa maassa ja lähtee pakolaiseksi. Há joutuu kärsimään venematkallaan naisen

mitättömästä asemasta ja miesten väkivallasta kuten viimeisinä aikoina kotimaassakin. Há päätyy Vin äidin ja perheen tavoin rankan venematkan ja Malesian pakolaisleirin kautta Kanadaan, missä hänelle tulee mahdollisuus karistaa perinteiden painot ja elää rikasta elämää. Há avaa Vin silmät monessa asiassa.

Vin perhe elää Kanadassa vielä perinteisen mallin mukaan. Vanhin poika Long on nyt perheen pää. Hän on isänsä vastakohta, toimelias, määrätietoinen ja pystyvä. Long saa perheen olot nopeasti mallilleen. Itse hän ponnistaa melkein tyhjästä menestyväksi ravintoloitsijaksi. Tyttären äiti sen sijaan olettaa sopeutuvan entiseen malliin, Äiti ei hyväksy Vin valintoja, kun tämä opiskelee ensin kieliä ja kääntämistä sekä sittemmin juristiksi. Tyttöjen pitäisi hankkia kunnon aviomies ja sitä myöden oma perhe. Vi yrittää, mutta yritys epäonnistuu. Varsinkaan sitä äiti ei hyväksy, että Vi lähtee kehitystyöjärjestön juristina Saigoniin.

Saigonissa Vi tutustuu jo pitkään Vietnamissa asuneeseen ranskalaiseen biologiin. Vi löytää ja oppii rakkauden ja sitä kautta arvostamaan itseään.

”Vincent vertasi minua harvinaiseen udumbraan, josta buddhalaiset väittivät, että se kukkii vain kerran kolmessatuhannessa vuodessa, vaikka oikeasti kukkia kehittyy sadoittain hedelmänkuoren alla. Joskus ne rikkovat kuoren ja kukoistavat lehdellä, säleikössä tai kaikkialla vartalossani ensimmäisen suudelmamme jälkeen.”

Vin kielitaitoinen perhe kotiutuu nopeasti Kanadaan, missä on laaja ja tiivis vietnamilaisyhteisö. *Vissä* puhutaan upeasti ruuasta, mauista, väreistä. Saigonissa Vi kuitenkin syö melkein joka päivä yhtä ja samaa soppaa, kunnes Vincent, ranskalainen, ohjaa hänet takaisin eksoottisten makujen maailmaan.
Kim Thúyn kerronta on ilmavaa, nopeatempoista ja hivelevän kaunista. Hänellä on uskomattoman hieno tiivistämisen taito, jonka Marja Luoman suomennos onnistuneesti tulkitsee.

Vissä on kiehtovasti avoin loppu. Se jättää rakkaudelle mahdollisuuden, vaikka rakkauden kohde onkin kadonnut. Sen voi ajatella antavan myös isälle tulevaisuudessa mahdollisuuden ainakin selittää omia ratkaisujaan, ehkä myös joskus kohdata lapsensa.
Kim Thúy syntyi Saigonissa 1968. Vietnamin sota ajoi hänen perheensä venepakolaisena Malesiaan. Elämä jatkui sittemmin Kanadassa. Thúy on suorittanut tutkinnon kielitieteestä ja kääntämisestä sekä oikeustieteellisen tutkinnon ja toiminut viisi vuotta ravintoloitsijana Montrealissa. Esikoisromaani *Run* (2009) ja *Vin* (2016) välissä on ilmestynyt romaani *Mãn* (2013), joka ilmeisesti ei ole samaa

sarjaa *Vin* ja *Run* kanssa. *Mãnissa* naimisissa oleva vietnamilainen maahanmuuttaja rakastuu Pariisissa ranskalaismieheen.

Kim Thúy: Vi (Vi). Suom. Marja Luoma. Gummerus 2019. 133 s.

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikk0.